

ИЗЛИЗА ОТ 1900 ГОДИНА

ЦЪРКОВЕН ВЕСТНИК

ОФИЦИАЛНО ИЗДАНИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА – БЪЛГАРСКА ПАТРИАРШИЯ

ГОДИНА СХХ, БРОЙ 20

СОФИЯ, 16-31 ОКТОМВРИ 2019 г.

ЦЕНА 0,70 ЛВ.

e-mail: sinizdat@gmail.com

www.facebook.com/Synodalpress/

Интервю

Йеромонах Ефрем Катунациот
Да опознаеш Бога посредством
служение на човека
(Съкровен диалог с един духовно
опитен светогорски старец)

стр. 7

Църковна култура

Томичовият псалтир –
ценният ръкопис от
българското Средновековие се
завърна за кратко у дома

стр. 8

ХРОНИКА

От България

550 години от пренасяне

моците на българското Светило

пресветло в Рилската обител

На 19 октомври с всеобщо бдение и архиерейска света Литургия Рилската света обител отбеляза наметта на своя основател и небесен покровител преп. Йоан Рилски Чудотворец. Това е и най-почитаният от трите празника в чест на основателя на Рилския манастир.

Начало на бдението, оглавно от игумена Адрианополски еп. Евлогий, беше дадено в 20 ч. на 18 октомври. То включваше чина на великата вечеря с лития и петохлебие, както и утринна, продължили до 2,30 ч. на следващия ден. Еп. Евлогий по време на пеенето канона на Преподобния по традиция помаза всеки от присъстващите в храма с елей от кандилото на св. Йоан за душевно и телесно здраве.

Божествената света Литургия започна в 9,30 ч. и беше оглавена от преосвещения игумен на обителта, в съслужение участваха монаси от рило-манастирското братство и свещенослужители от различни епархии в страната. Съборният храм беше изпълнен до краен предел от благочестивите поклонници, мнозина от които приеха светото Причастие.

В своето празнично слово епископът припомни събитията около прос-

лавата и почитта към преп. Йоан, разпространили се бързо с пренасянето на неговите мощи от Рилския манастир в гр. София, после от София в гр. Естергом (някогашната столица на Унгария), отново в София, а след провъзгласяването на Второто българско царство – и в Търновград, откъдето през 1469 г., т. е. преди точно 550 години, пак се завърщат в светата обител.

Призивът на архиерея към богомолния народ беше да не се изоставя проправеният от св. Йоан път към неговата обител, а всички да се уповават на молитвеното му застъпничество, станало извор на неизброими чудеса през вековете.

След литургията беше извършено и молитвено шествие около храма.

Празничното богослужение беше украсено с ан-

тифонно певческо изпълнение – на дясната певница бяха църковни левци от София и страната под ръководството на Андрей Касабов, а на лявата – гостуващият за пръв път сборен състав псалти от съседна Гърция под ръководството на изтъкнатия солунски протопсалт Христос Халкяс.

За първи път в чест на преп. Йоан бял свят видя и неговият тропар „Покаяния основание“ в превод на старогръцки език. Преводът е дело на проф. Иван Желев, а редакцията в ритмика е на Елеския митрополит Йоил. Под невми текстът е поставен от протопсалт Христос Халкяс и беше включен по прекрасен начин в прославата на Преподобния, по молитвите на когото, Господи Исусе Христе, помилвай ни и ни спаси! Амин!

Рилска света обител

ЦЪРКОВНО ИЗКУСТВО

Иконографското богатство

от образи на преподобни Йоан

Рилски като живо светийско

присъствие гнес

Сред огромното множество свещени изображения на преподобни Йоан Рилски в цялата страна, по света, в медията и литературата, във всеки дом и във всяко вярващо сърце, често ни е трудно да кажем кое е най-благородното, най-духовното, най-православното, най-любимото, най-българското, най-благорепутното или най-иконичното... Какво е значението за нашето изконно вероизповедание на цялото многообразие от иконни разновидности на светийския репрезентация на покровителя на българската църковност и монашество във всички жанрове на изкуството, художествени техники и материали? От молитвена и богослужебна гледна точка, за нас е важно, че скъпият на всички светийски образ винаги е наблизо и ни посреща тихо и невидимо във всеки храм и отечески ръководи молитвите ни към Господ и Пресвета Богородица.

Като визуализация на реалното светийско присъствие в нашия живот на православни християни, образът на прославения преди десет века подвижник е свидетелство за неизменен и истински пример на благочестие. Както и да е изобразен, веднъж разпознат от духовните сетица,

образът на свети Йоан Рилски постоянно продължава да ни напомня, че неговият свят първообраз, прославената личност на наставника на българското монашество, винаги стои пред Божия престол като наш застъпник и призоваването му издига молитвите и духа ни към небесното.

Където и да открием този познат образ, той прави впечатление със смирено извисената си осанка и огромния си аскетичен ръст, но в края на иконостаса или иконографската програма, в страничен проскинитарий или параклис. Някъде просто е окачена на стената хартиена икона в рамка, в близост до входа и в пълна хармония с каквото и да е църковен интериор, твърде богат или крайно беден. Ще кажем: **убоико няма значение как изглежда „Свети Йоан Рилски“...**

За мнозина вярващи иконописата е просто почитателна благолепна украса, интелектуална концентрация, емоционална утеха и визуална опора на немощното човешко съзнание при възприемане на възвишеното Божие слово и принасяне на искрено покаяние от дълбините на християнската душа. Често пъти православните

На стр. 4

ХРОНИКА

Празникът на преп. Йоан Рилски в Софийската духовна семинария

На 19 октомври прославяме нашия небесен покровител и застъпник пред Бога – преподобния Йоан Рилски Чудотворец, патрон на Софийската духовна семинария.

Светлата Литургия за

За празника на Семинарията официални гости бяха министърът на образованието и науката г-н Красимир Вълчев, заместник-министърът г-жа Тая Михайлова, деканът на Богословския факултет –

слово от патриарх Неофит.

От своя страна архимандрит Пахомий отправя благодарност към Негово Светейшество Българския патриарх Неофит за поздравлението, както и към Мелнишкия епископ Герасим за отслужването на светлата Литургия. Отец Пахомий отбеляза голямата радост на всички, че храмът на Семинарията носи името на преп. Йоан Рилски Чудотворец и че тук се съхранява частица от светите му мощи, което е голямо благословение за цяла София. Ректорът поздрави официалните гости и благодари на министъра на образованието и науката г-н Красимир Вълчев за подкрепата към Семинарията, която дава възможност подрастващи да бъдат възпитавани в нашите традиции и вяра като достойни християни и българи.

Празникът завърши с прием в Аулата на Семинарията, където певческите групи с ученици семинаристи, водени от йеромонах Мелетий и г-н Калин Кирилов, изпълниха църковни песнопения.

Софийска духовна семинария

празника бе възглавена от главния секретар на Св. Синод – Негово Преосвещенство Мелнишки епископ Герасим. В съслужение с него участваха ректорът на Семинарията архимандрит Пахомий, заместник-ректорът йеромонах Мелетий, председателят на Руското подворие архимандрит Васиан Змеев, иконом Василий Сарян, ефимерият свещеник Козма, прот. Стилиян Табаков, както и много свещеници от Софийска и други епархии.

доц. д-р Ивайло Найденов, началникът на РХО София-град г-жа Ваня Кастрева и други гости.

Проповед за св. Йоан Рилски Чудотворец, за неговия живот и завет произнесе Йосиф Ковчазов от XII клас.

Семинарският храм беше изпълнен с богомолци, дошли да почетат Рилския светец и да се поклонят на частицата от мощите му.

В края на богослужението епископ Герасим прочете поздравително

Храмов празник в гр. Търговище

На 19 октомври Негово Високосвещенство Варненски и Великопреславски митрополит Йоан отслужи Божествена света Литургия на храмовия празник на храм „Свети

Иоан Рилски“, град Търговище. По време на празничното богослужение митрополит Йоан ръкоположи Венцислав Георгиев за дякон.

Празничният ден, посветен на свети Йоан Рилски, събра множество

християни, които взеха молитвено участие в светлата Литургия. Сред тях бе и свещеник Димчо Динев. Сред официалните лица бе кметът на Община Търговище д-р Дарин Димитров. Сборна група с диригент Тодор Тодоров украси песенно богослужбата.

Митрополит Йоан извърши хиротесията за четец, певец и иподякон над Венцислав Георгиев и отбеляза: „Извършихме едно последование за четец

и певец, и олтарник. Да го кажем – общо благословение за влизане в светия олтар на Божия раб Венцислав... Ние ще продължим това последование с прочитане на иподяконската молитва и след което, във времето на светлата Литургия, ще се извърши ръкоположението на Венцислав за дякон на светлата ни Църква“.

След извършването на тайнството Свещенство митрополит Йоан връчи на новия дякон орар, наръкавници и служебник, като първо ги посочваше на народа, казвайки: „Достоен!“, а всички в храма повтаряха и потретваха този възглас.

Негово Високосвещенство се обърна към новоръкоположения дякон с благопожеланието: „Светият първомъченик и архидякон Стефан да те закриля в служението, във вярата, в отговора пред Христос и най-вече в дръзнението“.

„Ето, че кръговратът на времето се задвижи, за да ни събере в паметта на светия преподобен и богоносен наш отец Йоан пустинножител Рилски Чу-

Българският патриарх Неофит стана почетен гражданин на Перник

На 19 октомври Православната църква чества най-тържествено паметта на св. Йоан Рилски Чудотворец. В този ден е и официалният празник на гр. Перник, който тази година отбелязва своята 90-годишнина.

Празничният ден по традиция започна с архиерейска св. Литургия. В храм „Св. Йоан Рилски“ в града тя бе възглавена от Негово Преосвещенство Белградски епископ Поликарп.

В богослужението участие взеха и архимандрит Василий – протосингел на Софийска митрополия, архим. Никанор – игумен на Църногорския манастир, йеромонах Ефрем Катункиот от Света Гора, различни духовници, храмовото духовенство, во главе с председателя протоиерей Людмил Иванов, и трима дякони.

Храмът, в който се покои частица от нетленните мощи на Рилския чудотворец, беше изпълнен с богомолци, които искаха да приемат духовното благословение на светеца.

На св. Литургия присъстваха областният управител Ирена Соколова, председателят на Общинския съвет, кметът на Перник Вяра Церовска и нейният заместник, депутати, общински съветници, кметове на различни селища в областта, об-

щественици и др. официални лица.

В края на богослужбата бе тържествено посрещнат и Негово Светейшество патриарх Неофит, който специално пристигна за празника на града, тъй като бе номиниран за почетен гражданин на Перник.

Номиницията на Българския патриарх е на инициативен комитет, оглавяван от областния управител Ирена Соколова и се базира на изключителния принос на Негово Светейшество за възраждането на десетки църкви и манастири в Пернишко. Предложението е мотивирано и с грижите, полагани от патриарха за осигуряване на духовни ръководители на християнското население, с приноса му в обучението по Религия в българското училище и др.

Инициаторите поясняват, че подтик за номинацията е стремежът да се продължи традицията годишнините на града да бъдат увенчавани с духовни постижения. Преди десет години, по случай 80-годиш-

нината от обявяването на Перник за град, перничани посрещнаха с радост частица от мощите на своя закрильник св. Йоан Рилски. Според инициативния комитет е важно и през 2019 г., по случай 90-годишнината на града, да бъде продължена линията на духовна свързаност на местните жители.

На специална церемония в Община Перник бе връчено отличието „Почетен гражданин“ на Българския патриарх Неофит. С кратки приветствия към присъстващите се обърна епископ Поликарп, журналист Бойко Василев и почетният гражданин на Перник академик Антон Дончев.

Софийска митрополия

дотворец, на когото е посветен и този храм. И може да кажем, че това е един от големите празници и на този град, свързан с тази духовна памет“, заяви в проповедта си митрополит Йоан. Той продължи словото си, като каза, че Църквата мъдро е отредила три празника за свети Йоан Рилски Чудотворец, като започнем от неговото Успение (18 август), защото фактически това е прославлението на

свети Йоан и това е един велик празник, който ние винаги отбелязваме в нашата Църква. Архиерейът допълни още, че тази година се отбелязваха 550 години от възвръщането на мощите на Преподобния в Рилската света обител (1469 г.). Третият празник, 19 октомври, е възприет от рилските монаси от край време да бъде с особена тежест сред празниците. Наричан е още Отчовден и на него се отбе-

лязва пренасянето на мощите на свети Йоан Рилски от Сердика в Търново.

Варненският митрополит Йоан поздрави всички именници и присъстващи. От своя страна ставрофорен иконом Славчо Проданов поздрави Негово Високосвещенство с личния му празник. Богослужбата завърши с многолетствие.

Варненска и Великопреславска митрополия

ХРОНИКА

От България

Архиерейска служба за Димитровден в
столичния кв. „Хаджи Димитър“

На 26 октомври Православната църква отбелязва празника на св. вмчк Димитър Солунски.

В чест на светеца в столичния храм „Св. Димитър“ в кв. „Хаджи Димитър“ бе отслужена архиерейска св. Литургия. В богослужбата молитвено участие взе Негово Светейшество Българският патриарх и Софийски митрополит Неофит.

Литургията бе възглавена от Негово Превосвещенство Белоградчишки епископ Поликарп, а в съслужение с него участваха ик. Антоний Алексиев – предстоятел на храм „Св. Димитър“, ик. Стефан Стайков, ик. Йоан Чикалов, прот. Николай Начев от храмовото духовенство, прот. Илиян Алексиев, прот. Симеон Иванов, прот. Радослав Вутов, свещ. Венцислав Попиванов, свещ. Костадин Тренев, свещ. Георги Марков, протодиякон Иван Петков и дякони.

Изпълнението на църковните песнопения от храмовите певци и многогласен православен хор допринесе за молитвено настроене на голямото множество християни, изпълни храма в празничния ден.

Със слово по време на свещеническото причастя-

ване към богомолния народ се обърна свещеник Георги Марков, като припомни житието на светия великомъченик Димитър и сподели: „Колко много и днес в света ние се нуждаем от такива пламенни и неустрашими борци за Христова правда и любов между хората... които да вдъхнат у разколебаните души вяра в доброто, в крайната победа и тържество на правдата; да бъдат живо и необоримо свидетелство, че само Христовата благодат и учение могат да създадат и създават истински и завършени нравствени личности и характери – живи жертвеници на дейна любов към Бога и ближния, носители на правда, мир и чистота в света“.

В края на богослужението предстоятелят на храм „Св. Димитър“ ико-

ном Антоний Алексиев изказа голямата духовна радост и благодарност на храмовото духовенство към Негово Светейшество и викарния му епископ за благодатното съвместно празнично богослужение, а Негово Превосвещенство епископ Поликарп отправи празничен поздрав към всички духовници, певци и изпълнители на храма, с пожелание за здраве от Бога, благословение, мир и „придобивайки добродетел върху добродетел, спасявайки душите си, да ставате достойни и истински чеда на Бога“.

За храмовия празник бе приготвено и благословено ястие, раздадено за здраве и спасение на всички присъстващи и техните близки.

Софийска
митрополия

Освещаване на храм в град Септември

На 20 октомври, 6 Неделя след Неделя подир Въздвижение, Негово Високопреосвещенство Пловдивски митрополит Николай извърши освещаването на новия православен храм в гр. Септември, посветен на св. благоверен цар Борис-Михаил Покръстител, и възглави св. Литургия.

С митрополита съслужиха двамата преосвещени викарни епископи – Знеполски Арсений и Константишки Яков, ставр. ик. Тодор Хаджиев – протосингел при Пловдивска митрополия, ик. Деян Стоичев – духовен надзорник, йеромонах Максим, свещеници от града и околността, митрополитските протодиякон Илиян Александров и дякон Ангел Ангелов.

Песнопенията бяха изпълнени от митрополитския хор „Св. ап. Ерм“ с диригент протосалт Георги Радев.

Новият храм беше изпълнен с миряни от града и околността. Всички с една уста и едно сърце изпо-

вадаха Символа на вярата и Господнята молитва.

Сред официалните гости на празника бяха кметът на града Марин Рачев и представителите на общинската власт.

Архипастирско слово за значението и предназначението на храма към народа се обърна епархийският митрополит Николай, като подчерта необходимостта по-често да се посещава храмът, който е особено място на Божието присъствие на земята.

За особена ревност при изпълнението на пасторския му дълг владиката отличи с офика „иконом“ отец Йордан Васи-

лев – председател на църковното настоятелство при храма.

Негово Високопреосвещенство връчи благодарствени грамоти, оценявайки по достойнство оказаната помощ и подкрепа на Пловдивската епархийска църква, на кмета на община Септември Марин Рачев, на инженерите Томи Стойчев и Емил Йончев, както и на г-н Георги Дишков и г-жа Иванка Корбанколева.

Духовното тържество завърши с многолетствие, прогласено от протодиякон Илиян Александров.

Пловдивска
митрополия

135 години от освещаването на храм
„Св. Димитър“ в Димитровград

На 26 октомври, когато Православната църква чества паметта на св. вмчк Димитър Мироточиви, Негово Високопреосвещенство Пловдивски митрополит Николай възглави архиерейска св. Литургия в храм „Св. Димитър“ в Димитровград.

С архипастира съслужиха Знеполският епископ Арсений – викарий на митрополита, ставр. ик. Тодор Хаджиев – протосингел при Пловдивска митрополия, ставр. ик. Георги Тодев – архиерейски наместник в гр. Хасково, йеромонах Максим и митрополитските протодиякон Илиян Александров и дякон Ангел Ангелов.

Песнопенията изпълни митрополитският хор „Св. ап. Ерм“ с диригент протосалт Георги Радев.

Миряни от града и околността изпълниха храма на неговия празник, за да отдадат чест и слава на великия Божий угодник св. Димитър Мироточиви. Всички заедно казаха Символа на вярата и Господнята молитва „Отче наш“, като някои пристъпиха към св. Причастие.

В края литургията архипастирът на Пловдивска епархия извърши свето Кръщение над няколко деца от града. След което се обърна към хората със слово, като разказа за богоугодния живот на великия мъченик и за неговите изпитания.

По молитвите на св. вмчк Димитър нека Христовият мир да пребъде в душите и в семействата ни – благопожела владиката, а на новокръстените деца – да бъдат благословени със здраве, благоденствие и на добър час в спасителния християнски живот!

Пловдивска
митрополия

Освещаване на храм „Св. вмчк Димитър“
в с. Стан

На 20 октомври в новопазарското село Стан Негово Високопреосвещенство Варненски и Великопреславски митрополит Йоан чрез полагагане на свети антиминс с вградена частица от мощите на свети мъченик Трифон освети новопостроения храм, посветен на свети великомъченик Димитър Солунски.

От ранна сутрин жителите на селото се бяха събрали при новия Божий дом, участвайки при освещаването на храма и отслужването на първата св. Литургия в него. Всички се включиха в литията около храма, когато със светена вода бяха поръсени и външните му стени.

С митрополита съслужиха иконом Красимир Капитанов, иконом Андрей Стефанов и митрополитският дякон Любомир Георгиев. Молитвено участие взе председателят на храма ставрофорен иконом Димо Костов. Песенно богослужбата украсиха клиросният певец Тодор Тодоров и протоиерей Неделчо Савов. Сред официалните лица бе кметът на село Стан г-н Валентин Димитров.

Градежът на православния храм „Св. вмчк Димитър“ в новопазарското село Стан започва с първа копка и полагагане на основния камък през месец ноември 2013 г. Близо 6 години след това храмът е завършен и вече осветен, малко преди деня, когато чества паметта на свети великомъченик Димитър.

Митрополит Йоан уточни защо богослужбният чин бе извършен в неделния ден преди храмовия празник: „Защото храмовият празник е тържество, което не бива да бъде съчетавано със службата на освещаване. Тежестта на празни-

ка (26 октомври) трябва да е свети Димитър и неговата памет. А както виждате, ние днес пак съчетахме двете служби, защото изпяхме тропара на свети Димитър“, заяви архиереят.

Негово Високопреосвещенство благодари на г-н Валентин Димитров за доброто му отношение към Църквата и за съдействието му за построяването на първия храм в село Стан, което има над 100-годишна история. Архиереят изрази своята благодарност и към всички, които са допринесли, всеки според силите и възможностите си, за построяването на молитвения дом.

„Ако се вгледаме в построените храмове във Варненската и Великопреславската епархия и въобще в храмовете на светата ни Църква, ще видим, че много от тях са градени от Божия народ“, каза митрополит Йоан и допълни: „Така че народът, който очаква и се надява да има своя храм, съответно действа и храма Господ Си го съзидва с определени човеци. Така е било в историята на Църквата винаги“.

Митрополит Йоан поздрави насъбралото се множество с празника и се обърна с благопожелание Бог да бъде с всички, с домовете и чедата ни.

Варненска и
Великопреславска митрополия

От стр. 1

християни са погнати в благоговението си при поклонението и прославата отплавани към Спасителя и Богородица, за да забележат величните ликове на дружите ангелски и светийски персонажи и вниманието към техните образи, слова и личности им се струва неоправдано различие. Но Рилският преподобен отишелни има особено място в българския православен манастих и в местния църковен етос и далеч не е само представител или ядро на централната историческа света обител, средоточище на вековно поклонничество. Свети Йоан Рилски е в сърцевината на православното вероизповедание в българските земи като силно лице на българското благочестие и монашески поглед, все по-оскъдни явления в нашето съвремие.

Не е за учудване, когато днес срещаме иконния образ на свети Йоан Рилски турлажран навсякъде из храмове и цоспизнал до неочаквани области от ежедневието ни, като календарите, автомобилите и гръбнишките на ръцете на децата. В стремежа за прибиране на небесна помощ и благословия поклонничките места се отрупват

и те запобеди не е казано да не правим никакво подобие, а че не всякакво е прилично, така и не ни е казано „никакво влезжате в детайлите!“, а да не проявяваме всякакъв вид любопитство, което може и да разсейва молитвения живот. В наши дни, на фона на огромния информационен поток, когато ние вече имаме фотографии и видеозаписи от ежедневните на прослабени монашествувачи свети, дори обикновените произведения на изкуството, някои от които отдавна служат добре за икони и подкрепят нашите молитви, имат силата да подпомагат църковната проповед и да насочват вървящите към храма и богослужението.

Основни иконографски елементи в изобразяванията на преподобни Йоан Рилски

Важен иконографски елемент в църковните изображения на преподобния наш отец, свети Йоан Рилски Чудотворец: **св. кръст или изумченката патерика в десницата му, молитвенията бронеца, свитиците или книжите, храмове, които светецът вървява или изразяващите вероизповед или бла-**

хавяб, или както в сградата на Софийска митрополия **указва пътя на спасението във вечността**. В по-сложните композиции, като съборите на свети, преподобни Йоан Рилски е дейсно представен с цялата си фигура и ако има допълнителни елементи към нея, принася молитвите си за нас или указва към текста на застъпничката молитва, изписана в облаците между сонмовете свети или небесните и земните селения.

Някъде кириците и иконописците са искали да изобразят светеца с повечето от срецаните в иконата му **настигни със све-**

мо лика и фигурата, а някъде и украсени със заглавка, винетка, конювка и други допълнителни елементи, според уменията на зографите или кириците, които с мошките и благоговение са нанасили местосте-

Посанията от гумите по свитиците на свети Йоан Рилски са многобройни, но най-често през последните векове се срещат двата възлаза: „**Приидете чаго, послушайте мене, страху Господню научу вас (Въ)...**“ (Псалом 33:12) и „**(Господи) Возлюбих, (Господи) благолюбелен, ю дому(а) Твоего(му) и место селения слави Твое(а) (Псалом 25:8)**. Първият текст е от псалома „**Благовослово Господа...**“, разграничаващ човешкия и божествения страх. Предишният стих в този псалом е част от песнопението на **Петохубето**: „**Богати обнчаша...**“ и заедно със следващия стих са молитва за благоденствие. Вторият стих е от псалома „**Суи ми, Господи...**“ и разграничава смисъла на естествения и свръхестествената красота, в свещеността и светскостта благоденствие, и се чете или пее в молитва на великопосните Вечери служби и в моголните предмети свето Принасти. Някъде, например в **синята възрожденска икона** от сбирката на Германския манастир в Музея за История на София, свитиците на светеца съчетава двата текста един след друг, **първо с обръщение към вървящите, а после съвместно и към Бога**. Вторият стих е поурходящ за наглиц, който да се вържа от вървящите при визане или излизане от храма, както в средновековните стенописни ансамбли и свитиците на свети архангел Михаил. Това понякога определя и местото на иконата, особено популярната хартиена икона на Михаил Малеци, която ни е толкова позната, а днес дори има въздействието на стара фотография на светеца, подобна на образите на живеите в по-близкото минало стари.

Друг от наглиците на свитиците на Преподобията цитира Псалом 54:8-9: „**Се удахих бега (земна) и вървоиха в пустыни. (Чаю) и вихах Господ (Бог) спасающа моя (от моголуши и от бури)**“. Този псалом е част от последованието на Шестия час, възпоменаващ Разпятото. Такъв свитици срещаме в църквата „Света Петка Епитанска“ в София, както и в църквата и стенна патронни икони на храма на Куршката манастир. По-ранен такъв наглиц се вържа и в храма на Позановския манастир „Свети

сена символка елементи и затова се случва в една от ръцете му да има кръст и свитици, бронеца и храм. Някъде ръцете или мошките на иконите са преубелчени и мова се пъктува по народното камо израз на силното застъпничество, озорните нозе напомнят за бързата молитвения поста, а несъразмерните **книзи и свитци** поставят акцент върху **проповедта на светеца и Божето слово**, утолменати наглиц подчертава значимостта на Преподобията, а **мисливният кръст** говори за неговото погубничество. За нас обаче е важно да погледнем и извън стила и материала на светийски образ и да се запитаме дали светецът е изобразен в официалното си изображение и прилагодена коса и брада като за църква или е представен в ежедневието си монашески одежди. Не е характерно свети Йоан Рилски да се изобразява като свети пророк Илия Тествитияни в отишелни или пунтинически дрехи, които мозат да се сведаат до вретище и кожа...

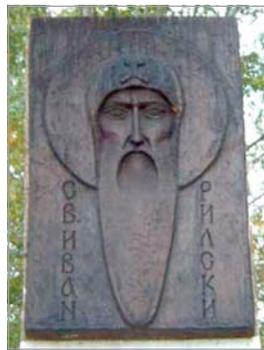
В лъбата си ръка светецът най-често държи **свитици или книза, отборени или затворени**, на вариращи по форма и големина свети полета, разположени в различна степен вертикално, диагонално или хоризонтално, както и наглиците по тях. Наглицани са прав уставен или наклонен полууставен мажоскулен шрифт, рядко ръкописани с минускул, в различни цетове и степени на калиграфска акуратност и декоративност, свитиците са в съответствие за времето си или архаични езикови форми. Имената, светийските чн на Преподобия и произието са обозначени скрътно и разредено в редовете, според мащаба на текста спря-

Йоан Богослов“, където свети Йоан е изписан на стената до северната левница, до неговия последовател, свети Йоаким Осоговски, който пък държи свитък с гумите: „**Приидете чаго...**“, които сме свитками да свързваме с „нашия“ преподобен светец-покровител.

Друг популарен текст на свитиците на светеца е Слово 24, стих 7 на Лествицата: „**В сердца кротких почитает Господ, душа же ставянная седалище дявола ест**“. Този текст пъктува Третото блаженство (Мат. 5:5) и стои изписан на гръцки на свитиците на две от старите икони в Рилския манастир. Една от тези икони е репродукцирана на българските едноловие банкомата през 1999 г. и монета през 2002 г., а вероятно и на други красиви образци от серията „**Българска иконография**“ на **Българската народна банка**. През 2017 г. същата икона в обектавен препис от зографите Димитровски дава образа на наглиц от съвременния руски наричан за иконографски текстове: „**Дети мои, сие не по моимъ славо: аз немощнои человекъ, ажеже и въ оидиъ Богъ можеть исцелити(и) ези!**“ През 2018 иконата става фон на галатата на **Свети-Иоановите четиеня**, а другата подобна рилска икона със същия наглиц се образец за интересния плакат от 2017 г., където ръцете на светеца са издигнати покривителствено над гребния столчен храм, ротондата „Свети великомъченик Георги Победоносец“ в София. В същата църква гнес зограф Мирослав от Хисаря, заедно с иконостаса е изписал и проксинитарна икона на свети Йоан Рилски, която е репродукцирана на мажки икони и съпътствена Свети-Иоановите четиеня. По същия модел на **византийския тип образ** на светеца от **маката, но така свървяшена старинна икона от музея на Рилския манастир**, в атлешкия български храм гнес сбирката на Германския манастир в Музея за История на София, свитиците на светеца съчетава двата текста един след друг, **първо с обръщение към вървящите, а после съвместно и към Бога**. Вторият стих е поурходящ за наглиц, който да се вържа от вървящите при визане или излизане от храма, както в средновековните стенописни ансамбли и свитиците на свети архангел Михаил. Това понякога определя и местото на иконата, особено популярната хартиена икона на Михаил Малеци, която ни е толкова позната, а днес дори има въздействието на стара фотография на светеца, подобна на образите на живеите в по-близкото минало стари.

Изправени пред някое от забележителните монументални изображения на **Светеца върху харити стъб**, най-често в близост до вода, рядко осъзнаваме едноремно смъртението и величието на креплетата на църковността, неизменно застанат редом до свети апостол Петър, до дружете местни преподобни или ктиторите. В стенописа на Земенския манастир „Св. Йоан Богослов“ Преподобният се вървяра над вървящите със свитък, в който чете: „**Имее въ умъ сядишо пришествие...**“ Копие от този стенопис от Николай Ростевич дава начало и на експозицията на Църковно-историческия и археологически музей, сикаш да напомня, че свети Йоан Рилски е най-близкият светец на българските вървящи.

Барелефни изображения на св. Йоан Рилски

В търновския храм „Свети Апостоли“, в близост до руините на посветената на него църква, свети Йоан се обръща към нас с гумите: „**Братие...**“, както четем на украинския свитък на стенописа, изписан до иконата на светеца, в столциния храм „Преподобие Господне: „**Братие, имейте мир и светост!**“ От Хилендарската икона в кримицки стил Преподобният казва: „**Аще кто ме(а) хоцете нарицати, подобитеи моимъ делом...**“ А в Кокалянския манастир четем последните гуми от Писмото на свети Йоан до свети цар Петър: „**Валейя год нозаматере твоея церкве(и) припадо(у) усердно и верху прекланити тая первопрестолником...**“ Кояко хубаво е, ако всички тези образи, обрнати с длани към вървящите в гребния жест на израз на вероизповедание. Някъде светецът държи в лъбата си ръка отборени или затворени свитки или книза, а отворени е десницата си за придръжка, сочи към написаното или към отвъдното, например свитиците в стенописа на северната стена в катедралния храм „Света Неделя“, книзата в царската икона на жондата колона в иконостаса на кръзлата столнична църква „Света Параскева Иконичка“ и на печатната икона от Харалампи Тавев, създад някога столничния герб. В съвременните стенописи на Софийска митрополия, създадени в палеологов стил от епископ Богдешите стенописни еклипи и нас, текстът на свитиците на Преподобията гласи: „**Видите, братие, путь сей оудий, иже вводит в райскую широту, а широкый во аг**“.

В скульптурните изображения, в няколко художествени паметника, както и в някои графични стилизации, подобно на лого (в светския смисъл на иконичност) е представена само главата на светеца, някъде и части от рамената, а още не са оцветени и оптам и погледът му не е така ясен. Някъде е променена и причетката, като е заменена с Христовата, където косата е разредена на път, докато оризианата коса на светеца има кичури на челото още представителния **боански стенопис**, а в исхасткия **Търновски стенопис** дори напомни свети-Предтечевата или свети-Андреевата, която са на кичури, не задължително беби и прилагане, както и във византийската **Рилска икона** брадата и косата са обичайните по цвят, форма и фактура.

Обеклото на светеца обикновено се различава по това дали куколет стои върху или на лъбата му, или е спуснат на раменете. **Цетовите на дрехите** мозат да са

земни и тогли, студени или комбинирани, а самите одежди мозат да са по-обикновени, означени с кръстове или богато украсени в израз на **преобразеното състояние на светеца на иконата**, макар и в историческото му **монашеско одеяние** по иконния облик, макар и следва на свети Пахомий. Незабвисимо от тези иконографски детайли, **ненемната сила** на едно църковно изображение, което ни носи духовна утеха и ни насочва към добродетелите на претезиенето, покаянието и молитвата чрез присъствието на свещения персонаж, когато ни представя, не е за пренебрежаване в **живота на Православната църква**.

Литургичният ефект на свещените икони **изобразяване** небунази се определя от чисто **художествените качества** на икониста, стенописца или дру жар и материал, нито от особеностите на мястото, за където то е предназначено да стои в храмовия интериор или екстериор, или на отворени преносими свещени предмети и църковна амплетатура, в профани или иеротопични медийни пространства. Пример за това са решенията на водещите преставаители на художествения елш през XX век, които небунази посрещат оптимално необходимостта на вървящите да възприемат пълноценно изображенията и да разпознават добре светийските персонажи и сонмове, така че да мозат да знаят **невидимото или присъствие** през нас и в **небесните селения**. Съжителствението на традиционната икониста с повече или по-малко академични решения от различни църковно-исторически периоди показва свръхестествената сила на православните обичаи и вилтационата на вързата в невидимото, която в наши дни кара съвременния човек не само да си запази фотография за спомен от свети места, но да зъмвява на живо видяното и да сича себе си и своето семейство през образа на светеца, подобно на селфи със знаменитост, само че от областта на духовното.

Затова за нас вече не е чужденство и в **съвременните експозиции**, показващи интереса на художниците от XX век към образа на преподобни Рилски пунтиничелте, светецът да бъде представен в атлешен вид, както и загатанат на старинна икона, както и да бъде изобразен как строи манастира си, сходно на подробно разработената иконография на руския житиен разказ за светия православен Сергей Радожейки, но още по-ежедневно работно облекло. Естествено е, и сред **посанията на свитиците** да се появят: **Тропарят** на светеца, гуми от **Житието** или **Завета** му, или от **Писмото** до цар Петър, гуми от похвални слова, неспонения. В Крпмата на Руската църква в София стенописата на Николай Шехов влюквя и книзата с актиста, написан за свети Йоан от свети Серафим. Други варианти в свитиците са фраземните от проповеди, цитиранията или свързана с тях литература, молитви, богослужения, любими аскетически мисли от периода на изписване на образа и т. н.

Неприбично гнес е **наглиците с имената на свещените**, които е насанат върху свитиците, както и образът с ореол да се появи на парите, както в Средновековието. Все още не е утвърдена и съвременната поскока на наглицане е пренасяне а гумите и буквите по сезашния начин на четене. На предмет, напр. като бутийките със светене вода, все пак вместо икона може би е по-добре да се постави **лого** или изглед от манастир, както и на **поклонничката маркировка**, тъй като по принцип изобразяния само на глава се възприемат трудно. Вземамето на образ от житиен епизод за царска икона не би да довежда до изобра-

зването на светеца бос, разрошен, с втрепен поглед и в грипи, каквито някога е тиражирани в езоцентричния контекст, защото това не е типично за **неговата преставаителна църковна светийска иконография** и съществено ще затрудни **разпознаваемостта** от сезашните информирани православни.

Врпке че в църковната **илустрация** и **анимация** вариантите са по-разнообразни и светецът може да бъде представен дори като дете, образът, който остава в съзнанието на вървящите още от ранна възраст, следва да е изяснен и да напомня за **преобразеното състояние** на прослабениите свети и как те изгледат в Небесното царство. Стремелът към сходно типизирано тържествено претезиенето на образите на различни сонмове свети с цел да се изразяват по-добре храмовите интериори, излъчвайки духовни послания със средствата на изобразителното изкуство, се вървява в идеята за **престававане на облагодатеното състояние**. Но това не означава, че приживе свети Йоан Рилски е носел скъпи дрехи от лъкаби платове (събен най-много по време на бозослужение), както е представен на възрожденските икони.

Лиана Гълъбова

ЦЪРКОВНО ИЗКУСТВО

Иконографското богатство от образи на преподобни Йоан Рилски като живо светийско присъствие гнес

с всякакви икони, често пъти на един и същи светец, на когото е посветен параклис, храм или манастир, но особено с „отчовието“ образи. В същото време, остават непопулярни **класическите иконографски решения**, които в по-голяма степен преставават светеца в **цялото величие** на неговото **преобразено състояние** в Небесното царство.

Днес е трудно да съзерцаваме достигналите до нас от **светлото българско средновековие** образи, изписани от свети и за свети, в съсредоточена молитва и азсека по образеца на погубничеството на Преподобията. Иконографията на свети Йоан Рилски е православно съкръбено и безценен дар от богатствата на живото наследство на православната култура, който ние сега обикновено не забелягаме, а влезжаме то в свещените му изображения може да ни бъде от голяма духовна полза. Както някога светията равноапостолни първоучител Кирил Славянобългарски казва за иконите като художествени произведения, че в Божи-

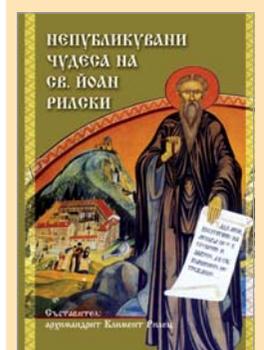
гословия **изгизнати към нас ръце**. В десницата му обикновено е св. кръст, някъде и рисувано или обковано **Разпятие**, украсен, посребрен, понякога и заедно с ръката, подчертан и обиспан с богата фекорация и събелственаца за **безкръвно мъченичество** на прослабението.

Кръстът е представен строго изправен или диагонално разположен, в свита ръка или високо издигнат за благословение, а също и в лъбата ръка, например, като обикновено в дясната ръка на светеца е изумченката патерика, която също бива изправена или наклонена, обкована заедно с ръката и изписвана в различни цетове. Слуба се светецът да държи толяга или патериката да е в лъбата му ръка, за да остане кръстът в дясната. Понякога десницата на светеца напомня много ясно жест на благословение и е обрнната към Преподобията, като в **Позановския стенопис**. Дружете отменската десница е свита в лъката и повече или по-малко е обрнната към вървящите, като в **Хилендарската икона**, **боанския стенопис** и някои произведения от XX век, където дланта е изправена и обрнната навътре, напр. в южния иконостас на **Патриаршеския храм**. Случва се, светецът да сочи напред или нагоре с ръката си, като в житийния момент с ангела, който го приблества и му носи небесен

сена символка елементи и затова се случва в една от ръцете му да има кръст и свитици, бронеца и храм. Някъде ръцете или мошките на иконите са преубелчени и мова се пъктува по народното камо израз на силното застъпничество, озорните нозе напомнят за бързата молитвения поста, а несъразмерните **книзи и свитци** поставят акцент върху **проповедта на светеца и Божето слово**, утолменати наглиц подчертава значимостта на Преподобията, а **мисливният кръст** говори за неговото погубничество. За нас обаче е важно да погледнем и извън стила и материала на светийски образ и да се запитаме дали светецът е изобразен в официалното си изображение и прилагодена коса и брада като за църква или е представен в ежедневието си монашески одежди. Не е характерно свети Йоан Рилски да се изобразява като свети пророк Илия Тествитияни в отишелни или пунтинически дрехи, които мозат да се сведаат до вретище и кожа...

В лъбата си ръка светецът най-често държи **свитици или книза, отборени или затворени**, на вариращи по форма и големина свети полета, разположени в различна степен вертикално, диагонално или хоризонтално, както и наглиците по тях. Наглицани са прав уставен или наклонен полууставен мажоскулен шрифт, рядко ръкописани с минускул, в различни цетове и степени на калиграфска акуратност и декоративност, свитиците са в съответствие за времето си или архаични езикови форми. Имената, светийските чн на Преподобия и произието са обозначени скрътно и разредено в редовете, според мащаба на текста спря-

Книзи за св. Йоан Рилски

Книжите „Преподобни Йоан Рилски“ и „Непубличувани чудеса на св. Йоан Рилски“ на **Синодално издателство на ЕПЦ-БГ** може да порчатете на телефон: 02/980 30 16 и 980 56 11 а. 128; чрез E-mail на издате.стеномо: sinodal@gmail.com или Facebook страницата: www.facebook.com/Synodalpress/

Книжите се разпространяват и по църковните книжарници в страната.

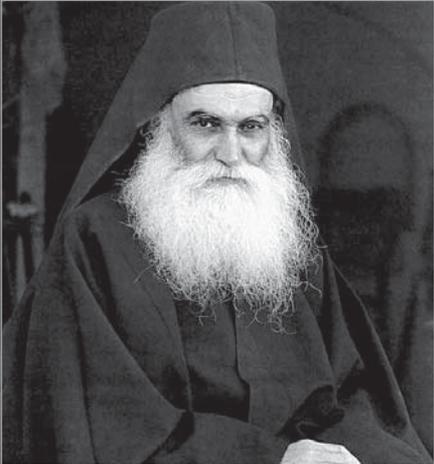

ХРОНИКА

От света

Вселенската патриаршия канонизира четирима съвременни светогорци

Вписването в Агиология на Православната църква на нови четирима преподобни светогорци прогласи в неделя, 20 октомври 2019 г., Вселенският пат-

Ефрем Катунациот (1912-1998)

Даниил Катунациот (1846-1929)

риарх г-н г-н Вартоломей. Това се случи по време на официалното му посрещане от Двойния Синаксис в Карая, Света Гора.

Новоканонизираните четирима светогорски монаси са вече широко почитани като светци в православния свят, но така молитвената почит към тях се засилва все повече. Това са старците Йосиф Исихаст (1895-1959) – основател на скита в Катуня; Ефрем Катунациот (1912-1998), Даниил Катунациот (1846-1929) и Йероним Симонопетрит (1871-1957).

Това известие просълзи присъстващите светогорци от всичките 20 атонски манастири, което те приеха като голямо благословение от страна на Свещения синод на Вселенската патриаршия.

В лития всички се отпавиха към главния храм „Протатон“, където патриархът хоростатиса официалната Доксология (Славословие Богу), придружен от протоиерията геронд Симеон Дионисиат, Свещената Епископия, игумените на свещените светогорски манастири, гражданския управител на Света Гора, представители на военните власти, монаси и поклонници.

Pemptousia.gr

СПРАВКА

Светогорският скит Катуня принадлежи към Великата Лавра и представлява на практика нейният исихастирон. Състои се от 22 каливи, разположени между „Малката света Анна“, „Каруля“ и „Свети Василий“. Местността е скалиста и труднопроходима. Към момента се населява от тридесет и пет монаси, основно занимаващи се с дърворезба, иконопис, шене и бродерия на платове за свещена употреба и псалмопение. Тук са се подвизавали през вековете светите преподобни монаси Даниил, Калиник Исихаст и Игнатий Духовник.

Духовното чедо на новоканонизирания Ефрем Катунациот изнесе беседа в Перник

По Божий проми- съл в дните, когато патриарх Вартоломей при посещението си в Света Гора извести на Двойния Кинопис за канонизирането от Св. Синод на Вселенската патриаршия на стареца Ефрем Катунациот и вписването му в списъка на светиите на Православната църква, неговото духовно чедо, носещо и името му по наследство, бе на братско посещение в България. То бе осъществено с благословието на Българския патриарх Неофит, по покана на архимандрит Никанор, игумен на Църногорския манастир „Св. Козма и Дамьян“, с. Гигинци, за да съучаства в богослуженията на обителта, посветени на празника на св. Йоан Рилски. Светогорецът пристигна придружаван от свои духовни чедо в света.

На 18 октомври йеромонах Ефрем Катунациот взе участие във всенощното бдениене в обителта, а на 19 октомври в пернишкия храм „Св. Йоан Рилски“ съслужи в св. Литургия, възглавена от Негово Превосвещенство Белоградчишки епископ Поликарп – викарки на Софийския митрополит.

В края на богослужението към молещите се в храма се присъедини Негово Светейшество Българският патриарх и Софийски митрополит Неофит, който покъсно през деня беше удостоен със званието „почетен гражданин на Перник“, по повод Деня на града.

От 14 ч. в Двореца на културата о. Ефрем Катунациот изнесе беседа на тема „Как да познаем Бога чрез Неговата благодат“. Организатор на събитието за Деня на града – 19 октомври, беше Църногорският манастир в партньорство с Община Перник и областния управител Ирена Соколова.

На поканата да присъстват на беседата се отзоваха широк кръг перничани и гости на града – ученици от клубове за християнски ценности, преподаватели, вярващи християни, журналисти, духовници, граждани.

Беше направено кратко биографично представяне на лектора.

Йеромонах Ефрем е населник на келията „Св. Ефрем Сирий“ към Великата лавра „Св. Атанасий“ на Света Гора, Атон. Той е постриган в монашество с името на духовния си старец Ефрем Катунациот, който е духовен следовник и ученик на стареца Йосиф Исихаст. Двамата големи старци от Катуня бяха вписани през този месец в агиология на Вселенската патриаршия заедно с още двама светци – Даниил Катунациотски, още един прославил се поселник на Катуня, и Йероним Симонопетритски.

Йеромонах Ефрем отива на Света Гора едва 19-годишен и прекарва около 20 години в непосредствено послушание край своя старец. Но когато духовният му отец се преставя в Господа, той тръгва да проповядва Божията истина по света и според собствения му израз: да раздава на човешките Бог. Бил е в Африка, на различни места в Европа, в Русия. По думите му, избрал е да извършва своя монашески дълг и подвиг с личен пример, със сърцето си и с обичта си към Бога и хората да предаде Господ на другите, а не толкова с думи и в омилки.

В отговор на молба на човек от публиката да разкаже за своя духовен старец Ефрем Катунациот, о. Ефрем сподели:

„През последните десетилетия на Света Гора се явиха велики старци – Паисий, Порфирий, Яков, св. Силуан Атонски и неговият ученик Софроний и, пази Боже, Света Гора да престане да дава на света такива старци. А о. Ефрем беше обикновен, семпъл човек.

Трябвало да знаем, че светците са били хора като нас, обикновени. И те са правели грешки, ядосвали са се, плачели са, галадували са, т.е. живеели са съвсем по човешки. Не означава, че някой като е светец, не е правил грешки. Но това, което ги е отличило от нас и ги е направило различни, е, че са имали и имат голяма ревност по Бога. Предоставили са се изцяло в ръцете Божии. Не ги е интересовало имат ли някакво заболяване, като рак, или някакъв друг проблем, дали има с какво да се нахранят, дали някой ги хули, дали някой ги зони. Тоест всичко това, от което ние толкова се страхуваме, те са го преодолявали. И това означава, че те са имали пълна вяра и доверие на Бога. Това е, което отличава светците. Защото

то в началото стои вярата и доверието в Бога, а после идва любовта.

Това го имаше и нашият отец, папа-Ефрем. Изключително по човешки се държеше. Понякога дори се инатеше. Но всяка своя грешка той я поправеше. Никога в сърцето си не оставяше да пребивава дори за малко някаква мисъл срещу

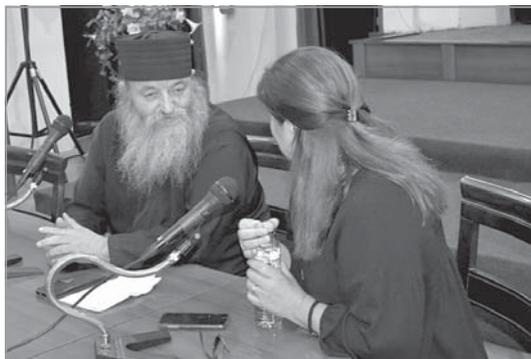
някого. Не допускахе осъждане към никого и именно това го освети и го направи свят. Разбира се, заедно с молитвата и ежедневния труд.

Когато говорим за светиите, знаем, че те са общували с Бога. Били са в общение с Него и със светиите. И това се е случвало често. Но не това е основното, което би трябвало да ни интересува. Основното тук е големата им ревност и горещата вяра... Тоест те не са оставяли нищо да падне, както се казва, долу на земята, да не изцапа душата. Казвали: „Няма нищо страшно. Нищо страшно не се е случило“. И са продължавали. Те са пазели в себе си чистотата и така, опитвайки се да опазват тази чистота, напълно са очистили себе си и Бог ги е направил свети.

Много е трудно да говорим за Бога, защото Бог се преживява лично, със сърцето. И да говорим за това пред публика е като да хвърляш камъни от камбанария. Бога Го носим в себе си. Той не е в думите и в това, което казваме. Бог е съкровище, което ти го укриваш, скъпваш го в себе си. И то може да го предадеш с думи. Трябвало всеки лично да Го търси, да пита, да плаче и да казва: „Господи, Господи, искам да Те позная, да Те обикна, да Ти вярвам...“ – и тогава Бог веднага ще те чуе.

Затова сме тук на земята, за да опознаем Бога и да си тръгнем от тук с Божията любов и надежда, че ни очаква и че ще ни приеме в Своите обятия. И ако вярваме и Го очакваме, ще е по-добре. Всяко друго нещо вие си го правете както си щете, ни казва Господ“, каза още пред перничани о. Ефрем.

Руми БОРИСОВА

– Бихте ли разказали къде сте израснал?

– Роден съм през 1958 г. в селце до Лариса, в земеделско семейство, препитаващо се от ниви и овце. Имам трима братя и една сестра. Аз съм най-малкият и от дете се захвалявам да работя. Всички ние работехме на тютюна, памука, на нивите, по фуража и овцете... пораснахме със земеделието.

– Как открихте Бога и Му се посветихте?

– Бях 15-годишен, когато с мен се случи нещо труднообяснимо и необикновено. Сам Бог ме призова, без аз да Го очаквам, без въобще да съм очаквал нещо различно в живота си.

Както си бях с овцете, сякаш изведнъж душата ми се разтвори, не мога да обясня точно, в мен сякаш нахлу силна приливна вълна, настъпи някакво душевно изменение и аз започнах да се моля. С молитви, които никога не съм чувал и не знаех, молитви дълбоко богословски: за сътворението на света, за възплъщението на Логоса, за това как Бог е станал човек, за свършека

това, което ми липсва?“ Не можех да разбера какво искам. Просто в света не ме свърташе.

И един ден някакъв мой приятел ме накара да отидем до Света Гора през уикенда да се разходим. Ама направо със зор ме накара да отидем. Та отидох за два дни и си останах там. Попаднах направо на стареца Ефрем и останах. Директно в Катуняк, без да ходя никъде другаде.

– Привличане подобно на любовта в семейството?

– Да, разбрах, че се разбираме, че се обичаме.

– Знае се, че всички светогорски братства водят началото си от някой опитен духовен старец. Откъде води началото си вашето монашеско семейство (братство)?

– От стареца Йосиф Исихаст. Около него се събират ученици, сред които именно е и моят старец папа-Ефрем.

– Как се случи да започнете духовно да обгрижвате миряни и да имате толкова много духовни чеда в света?

– Това стана преди петнадесет години. Научих

– На Света Гора животът е различен, всичко е точно премерено. Следва се даден ред и не може лесно да погледнеш извън него. За някои, както казахме, това е достатъчно. Така бях и аз (в продължение на 20 години). Но има и мнозина, които го възпълтват и с лично общуване с хората, с докосване до човека откъм всичките му страни. Това се случи и с мен. По този начин аз обикнах още повече човека и посредством него още повече Бога, възлюбих Го докрай, с онази свършена любов, от която за теб следва жертвата. Жертва, изискваща много саможертва, много и голяма саможертва; много болка. Защото да кажеш само: „Обичам те“ – нищо не значи. Но многото болка е в голямата обич. Това е, когато ти болееш с другия, плачеш заедно с неговата болка, жертваш се заедно с него. Това възсъщности направи и Христос. Доиде и страда заедно с нас. Това именно е същността на възплъщението на Логоса.

Та посредством човешката болка аз научих още нещо за Бога.

– Има ли тогава нужда от монашество?

– Разбира се, че има. Монашеството позволява да работиш върху себе си. Да пребориш себе си и едва отпосле да дадеш себежертва. Трябва да има някаква гражданост, някакво степенуване, стадии в логосите за Бога.

– Тоест да акумулираш Благодат, за да продължиш.

– Да, именно. В това е разликата. Едно е да ти говоря за Бога, друго е да ти дам Бога, Който съм събрал в себе си с труда си и сълзите си в Катуняк. (Тук преподобният отец има предвид Божията благодат, усядаща в подвизавания се – бел. ред.) Едно е да те поучавам, друго е да ти давам. Защото да ти дам мога само когато имам. Ако нямам Бог в себе си, как ще ти Го дам?! Ако Го нямам, нищо няма и да получиш от мен. Тоест няма никакво значение дали съм казал едно или друго, затова и не съм подготвил, както видяхте, някаква беседа предварително. Това, което ме интересува, е хората, които ме слушат, да получат от това, което съм, което имам.

– Тогава първото нещо, което бихте посъветвали сега един млад човек, отправил се към Бога, какво би било?

– Това, което казва и сам Христос: Ела и Ме виж, вкуси Ме; ела и живей с Мен! Казано е и в Евангелието: каквото сме получили, с каквото сме сдобили в живота, това ви и даваме. Апостол Павел казва: каквото сме видели, каквото сме преживели, това ви предаваме – Словото на Живота.

– Вашето пожелание към вярващите българи?

– Старецът Йосиф Исихаст казвал: „Истината не се намира в многото думи“. Защо? Защото не е нужно да уморяваш хората с думи.

Ходих по света и видях какво става. Навсякъде хората са еднакви, и в Африка, и другаде. Много се говори, много се пише, в списания, сайтове, но никой не задържа Христос в себе си само от думи. Навсякъде е така. Много малко са тези, които носят Христос в себе си, Неговото Евангелие. И тук, в България, и навсякъде. За тази цел трябва да е подествало нещо вътре в теб. Христос да възпламени твоето сърце и после ти да започнеш да Го търсиш. Същностно това се случва: Христос прави първото движение, а после ти се запитваш... Христос е докоснал сърцето ти и ти започваш да се чудиш: нещо се случва тук?! Започваш да търсиш, да се питаш: нещата май не се заключават само в това да пишем, да се видим, а има и още нещо и аз го търся. Тоест Христос е открил мнчино сърцето твое и ти започваш да си задаваш въпроси. А когато се питаш и търсиш, ти ще намериш, ще намериш и отец, който да ти открие истината. Дали той ще се казва папа-Ефрем, папа-Никанор или иначе – без значение.

С две думи, не е съществено какъв си по националност. Има само личности, с кръщелни имена – Василий, Теодосий, Мария... Христос не спасява по националност, спасява по личност: папа-Ефрем...

(Промислително уникално е споменаването името на стареца сред богосаенците, за който към момента на събеседването все още не бе достигнато до нас известието за неговата канонизация, станала достойно на обществеността паралелно с настоящата беседа в Перник, дори ден по-късно, в неделя, 20 октомври – бел. ред.)

– Благодаря Ви сърдечно за отделеното време. Благословете!

19. 10. 2019 г.

Дом на Културата, Перник

Интервюто взе:
Анула ХРИСТОВА

ИНТЕРВЮ

Иеромонах Ефрем КАТУНАКИОТ

Да опознаеш Бога посредством служение на човека

(Съкровен диалог с един духовно опитен светогорски старец)

на света. И ми се даде възможността да обхвана (букв. обгърна) цялата история на света, от първия ден на сътворението до последния, по начин, който не мога да обясня. Даде ми се възможността да се намирам пред тях – първия ден и последния ден на света. И това ми се даде без да знам дотогава никаква друга молитва, освен „Отче наш“. Бях завършил само втори прогимназиален клас. Не ходех на църква, нямаш никаква църковна катехизация, бях безразличен като цяло към Църквата. Семейството ми бяха неграмотни хора, не ходеха на църква, нищо не знаеха.

– Но сте били кръстен?

– Да, просто бях кръстен.

– Все пак нещо трябва да е имало у Вас, поне като питане?

– Всичко това се случи от само себе си. Само че винаги имах усещането, че съществува и нещо друго, че животът не е само това което виждаме. Може би съм носел този въпрос в себе си: няма ли съществува нищо друго извън този живот; та какъв смисъл има един такъв живот? Имах такива въпроси, но без да очаквам отговори, защото наоколо си нямаш хора, които да попитам. В селото свещеник идваше рядко.

И когато това се случи, моят живот се промени. Цялото това молитвено възношение продължи няколко месеца. Аз се молах с тази молитва, но в същото време усещах, че в нея участвам, че тя се произнася от усните на всички човещи от всички времена, а накрая тази молитва стана много силна. Тогава не знаех нищо, не можех да си я обясня. Молах се в себе си със Светия Дух така, както е казано и в светото Евангелие: „Бог изпрати в сърцата ви Духа на Своя Син, Който Дух вика: Авва, сиреч Отче!“ (Гал. 4:6). После, по-късно възвръщане разбрах, че вътре в нас Дух Свети вика: „Отче!“ Че всичко това произтича от Светия Дух, както после теоретично разбираме това. Аз съвсем практически разбрах какво е това в теб Самият Свети Дух да вика: Отче, къде си? Молитвата, която и да е тя, се движи от Светия Дух. Това го казваме теоретично, но аз от опит го разбрах.

– И ние всички се трудим Светият Дух да се посели в нас, Неговата благодат да заживее в нас, нали?

– Да. Всички в края на краищата се борим за благодатта на Светия Дух.

– А каква тогава е разликата между монасите и миряните?

– Това няма връзка с начина на подвизаване, тоест с монашеството. Това е до самия човек.

– Но не беше ли това призив към монашество?

– Съвсем не. Нямаш никакъв повик към монашество. Аз съм просто устроен човек. Не размишлявам много върху себе си. Приемам нещата такива, каквито са.

Та после отидох в университет, следвах няколко години медицина в Солун. Но и там като отидох, пак нещо ми липсваше и си виках: „Майко Дево, какво е

каквото научих. Навърших 40 години и отново усетих, че нещо ми липсва. Прибягнах до отците за съвет. Защо след като си имам всичко, пак нещо ми липсва, какво е това точно? Помолих да ми дадат благословия да излезна навън да си отговоря. „Какво ще видиш навън, бре чедо? Навън все има проблеми. Ама хайде, отивай!“

Двадесет години не бях излизал от Света Гора. Излизайки от там, започнах да се занимавам с болни деца, деца инвалиди, и влязох в човешката болка. В нейната най-тежка част. И видях една друга човешка страна, която иначе нямаше как да видя. Опознах човека в една друга светлина, в неговата болка, в нещастията и трудностите. Тоест опознах човека вече от първа ръка. Защото едно е да чуваш за това как са хората (когато си на Света Гора), а друго е да ги виждаш в тяхната болка пред себе си. Да преживяваш болката на родителите на тези болни деца заедно с тях. Очевидно аз се нуждаех от това (познаването с човешката болка), за да придобия своята лична пълнота. Това е нещо, от което се лишавах, когато си в пълна изолация от света.

– Така са постъпили някога и колювадите. Излезнали са от Света Гора на проповед в поробените Балкани.

– Да. Но не само те. И други светогорци са го правели и го правят. Разбира се, за някои монаси Света Гора е напълно достатъчна като място на монашеско служение. Но аз лично съм сред тези, които се нуждаяха и от още някакъв начин за служение на Бога и на човещите. Така например моят старец Ефрем не изпитваше нужда да излезе в света. Както също и мнозина други.

– Каква е организацията на вашия скит?

– Киновия е. Игумен е отец Йосиф. С неговата благословия сега излизам в света. Та искам да кажа, че това за мен се оказа полезно. Познах човека посредством личното общение. Понеже едно е да получиш писмо от някого, а друго е да се срещнеш лично с него. С други думи, докосването ми до човека отвори пред мен други, непознати ми дотогава хоризонти в богопознанието. Калугерството дава едни знания за Бога, а общуването с хората дава други. Тоест да опознаеш Бога посредством другия. Посредством близкия, до когото си се докоснал, с когото си болял, заедно с когото си се борил, понеже навлязох дълбоко в човешкия живот, в общението с човека.

Всъщност това, което ме е интересувало винаги, е познанието ми за човека да намножи познанието ми за Бога; да опозная Бога от една друга Негова страна, която се опознава посредством знанието за човека.

– Помагат ли за това съвременните средства за комуникация, социалните мрежи и т. н.?

– Да, разбира се.

– Какво не Ви достигаше да сте само на Света Гора, без да излизате в света?

ЦЪРКОВНА КУЛТУРА

Томичовият псалтир – ценният ръкопис от Българското Средновековие се завърна за кратко у дома

Един от най-ценните и богато илюстрирани ръкописи на Средновековна България от XIV век – **Томичовият псалтир**, гостува на Националния археологически институт с музей при Българската академия на науките (НАИМ при БАН). Откриването на изложбата, посветена на 150-годишнината от основаването на БАН, се състоя на **10 октомври**.

Изложбата „Томичовият псалтир в България. Книжовност и духовност“, както са я нарекли организаторите, представя за първи път в България толкова важен в културно-историческо отношение български ръкопис.

Този псалтир е един от най-изящните образци на илюстрираната българска ръкописна книга, наред с **Манасиевата хроника** от 1344-1345 г. и **Лондонското Четвероевангелие** от 1356 година.

Той е оригинален ръкопис от 1360 г., създаден като частна молитвена книга на църковнославянски език от монасите на Килифаревската света обител, ученици на Търновската книжовна школа. Това, което го отличава от другите средновековни ръкописи и с което е известен, е неговата прецизна орнаментална украса и миниатюри, в част от които се проявява доминиращото за Средновековието изкуство на Палеолозите. Той съдържа 301 хартиени листовци с църковни текстове, илюстрирани със 109 великолепни миниатюри, които ги тълкуват. По съдържание е библейска книга, която влиза в богослужбена употреба, написана на църковнославянски език.

След падането на България под османско робство Томичовият псалтир, подобно на други български ръкописи, попада във Влахо-молдавските краища. Тогава се извършва и преподвързване на ръкописа, през втората половина на XVI век. Няколко

века по-късно, ръкописът вече се намирал в манастира „Св. Павел“, Св. Гора, с който манастирите от Влахия и Молдавия поддържат оживени връзки.

До откриването му от сръбския професор и лекционер Сима Томич през 1901 г. следите му се губят. Предполага се, че след избухнал пожар в манастира „Св. Павел“ част от светините му са били пренесени в Македония. Там именно го открива сръбският професор, отишъл да проведе изследователско пътуване из областта. Псалтирът бил наречен на името на своя откривател – Томичов псалтир.

След пътуването на учения здравео му се влошило и поради нужда от пари продал ръкописа на Държавния исторически музей в Москва. От 1902 г. той се съхранява там и никога не е излизал от фондовете на руския музей.

Псалтирът включва песнопения на св. пророк и цар Давид и е отражение на реална социална ситуация – бубонната чума. Миниатюрите тълкуват и изобразяват словес-

ния текст. Този псалтир съдържа великолепни химно-графски произведения – като Акатиста на св. Богородица, преведен от стареца Йоан в Света Гора, илюстриран с 30 миниатюри, които са рядък образец на Палеологовото изкуство.

Откриването на изложбата в Националния музей бе уважена от десетки научни работници, общественици и радатели на българските писмени паметници. Българският патриарх и Софийски митрополит Неофит бе представяван от архимандрит Василий, протосингел на Софийска митрополия.

В програмата взе участие мъжкият хор „Св. Йоан Кукузел – Ангелогласни“, който с прекрасните си изпълнения впечатли многобройните гости от чужбина и страната.

При официалното откриване директорът доц. Христо Попов не пропусна да отбележи, че заради 150-годишния юбилей на БАН това събитие става възможно, тъй като Томичовият псалтир никога не е изнесан извън хранили-

щето на Държавния исторически музей в Москва.

„Българската публика ще има уникалната възможност да бъде първата, която ще види Псалтира след продължилата 10 години реставрация“, каза още той.

На откриването приветствени слова отправи и заместник-директорът на Държавния исторически музей в Москва Андрей Яновски. Пред специалистите и академичната общност той заяви, че имат възможността да се докоснат до един удивителен паметник.

„Имаме възможност заедно да се порадваме на този съвместен празник на културата, историята и изкуството. Без съмнение, всеки човек ще има възможността в продължение на два месеца да дойде и да общува с този шедьовър, който в продължение на 117 години не е напуснал първоначално пределите на Руската империя, след това СССР, а днес пределите на Руската федерация“, заяви Яновски.

„Този шедьовър няма да остане само с гостуването си. Нещо повече – Националната библиотека на България получи възможност да закупи електронно копие, което беше предадено от нашата страна, за да може вашата научна общност да изучава безконтактно Псалтира, спокойно и без да бърза, както се казва, по една буква на ден“, каза още високопоставеният руски гост.

Специални поздравления отпратиха още председателят на БАН акад. Юлиан Ревалски и заместник-министърът на културата Амелия Гешева, както и столичният заместник-кмет Тодор Чобанов.

Томичовият псалтир ще остане в София до 8 декември и ще може да бъде видян в Националния археологически музей.

Концерт на архимандрит Никодимос Каварнос в София

Вечерта на **17 октомври** в София се състоя съвместен концерт на известния псалт архимандрит Никодимос Каварнос и Софийския свещенически хор.

Стоици любители на византийската църковна музика се насладиха на концерта, който се проведе в столичния храм „Света София“. Той бе организиран в чест на 74-годишнината от рождението на Българския патриарх Неофит.

Концертът на известния гръцки духовник успя да събере в храма, посветен на Божията Премъдрост, многобройна и разнородна публика. Осъществяването на концерта старинната църква заприжидва десетки християни, които пътуваха от различни краища на страната. Специално за музикалното събитие в София пристигнаха автобуси от Гърция, Румъния и Сърбия.

Храмът, преобразен с различно осветление и озвучаване, разкрасен с множество ароматни кошици цветя, очакваше началото на концертното изпълнение.

Сред присъстващите бяха главният секретар на Св. Синод Мелнишки еп. Герасим, Велички еп. Сионий, игумен на Троянската и Бачковската света обител, архимандрит Василий, протосингел на Софийска митрополия, архимандрит Пахомий, ректор на Софийската духовна семинария, монаси, монахини и голямо множество духовници от София и страната. Сред тях бяха посанйци на Гърция у нас, кметски служители и общественици, възпитаници на Софийската и на

Пловдивската духовна семинария, заедно със своите преподаватели и възпитатели, и още мн. др.

Негово Светейшество патриарх Неофит бе тържествено посрещнат от дълг шпалир от хора. Видимо впечатлен от голямото множество, той се поздрави с духовенството, благослови народа и бе дадено началото на празничната вечер.

Тя започна с кратко слово на Белоградчишкия еп. Поликарп, викарий на Софийския митрополит, който приветства многобройната и пъстра публика с добър дошъл.

Програмата, водена от Юлиан Перикакиев, включваше песнопения изцяло в духа на източно-църковната традиция. Те бяха изпълнени от Софийския свещенически хор с диригент ик. Кирил Попов и от архимандрит Никодимос Каварнос с неговия певчески екип.

Трудно може да се събере как византийската (източно-църковна) музика може да събере толкова много почитатели и още по-трудно би било да се опише преживяването от концерт, с толкова неповторимо изпълнение.

Отец Каварнос за пореден път показа, този път и на българската публика, как може да звучат и дълбоко да действат древните църковни песнопения, как може те да бъдат изпълнявани с помощта на съвременната техника, и то така, че да докоснат и сърцето.

Малък знак за възторженост, а която бе възприет този църковен концерт, бяха продължителните аплодисменти и многобройните желаници да получат автограф от гръцкия псалт.

Материалите подготви: **Весела ИГНАТОВА**

ПРОДЪЛЖАВА АБОНИРАНЕТО ЗА „Църковен вестник“ – 2020 г.

1 година 30,00 лв.
6 месеца 15,00 лв.
3 месеца 7,50 лв.
ед. цена 0,70 лв.

АДРЕС НА РЕДАКЦИЯТА
СВ. СИНОД, София – 1000, ул. „Оборище“ № 4
тел. 02/987-56-11 / в. 245
За абонамент: 02/987-56-11 / в. 131
e-mail: sinizdat@gmail.com

Отговорен редактор на броя:
Анула Христова

Материали се приемат в електронен формат.

Сумите за абонамент да се изпращат по банкова сметка или с пощенски запис на името на **Танка Тончева Христова**, като се изписват точният адрес и пощенският код на абоната!
Банкова сметка на Синаodalно издателство на БПЦ: УниКредит Булбанк – София, ул. „Алабин“ № 58
IBAN BG97UNCN96601018147018, BIC код: UNCRBGSF

„Църковен вестник“ съдържа свещени текстове и изображения и не бива да се използва за битови нужди.